

Motion till riksdagen 2018/19:1262

av **Margareta Cederfelt (M)**

Stärkt äganderätt i minerallagen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt äganderätt i minerallagen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att råda över den egna egendomen är grundläggande i en rättsstat. Äganderätten är stark i Sverige men kan förstärkas inom vissa områden.

Den som finner ett mineral på sin mark kan inte vara säker på att bli ägare till en eventuell mineralfyndighet. Det kan inträffa att en annan person eller ett företag har beviljats undersökningstillstånd, vilket ger ensamrätt till mineralundersökning av marken och företräde till en eventuell fyndighet. Markägaren har därmed inget företräde till fyndigheten. I det fall det finns en bostad på marken krävs endast ett avstånd till fyndigheten är 200 meter.

Reglerna i minerallagen är av den principiella innebörden att rätten att utvinna mineraler som omfattas av lagen, så kallade koncessionsmineraler (till exempel guld, järn och koppar), kan genom beslut av en statlig myndighet tillerkännas någon annan än den som äger marken.

Varken markägare eller grannar tillfrågas innan beslut om undersökningstillstånd fattas. Markägaren mister därmed sin dispositionsrätt över marken som återgår till ägaren då gruvrättigheten upphör, först efter 25 år eller mer.

En markägare som vill prioritera annan verksamhet än mineralbrytning på sina ägor eller rentav att lämna marken orörd kan inte neka tillstånd för brytning. Endast om utvinningen anses strida mot miljö- eller kulturintressen kan den stoppas. Ingen ersättning utgår för förlorade intäkter från jordbruk, turism eller skogsbruk. Ersättning utgår endast för skada och intrång vid undersökningsarbetet. Marken blir dessutom osäljbar till någon annan än den som erhållit tillståndet.

Av ett mineralvärde som utvinns utgår 1,5 promille i ersättning till markägaren och 0,5 promille till staten. Ett mineralvärde på en miljon kronor ger således 1 500 kronor till markägaren, 500 kronor till staten och 998 000 kronor till koncessionsinnehavaren.

Den utredning som föregick 2004 års ändringar av minerallagen menade att det i jordabalken inte hade uppställts några undantag från jordabalkens huvudregel om att beståndsdelar omfattas av markägarens äganderätt. Markägaren äger såväl marken som det som finns under ytskiktet.

Minerallagen har ändrats vid ett flertal tillfällen men markägarens ställning är fortfarande svag. Med dagens lagstiftning är det möjligt att mark tas i anspråk för mineralprospektering och gruvbrytning med svåra konsekvenser för markägaren. Markägaren har inte avskurits från andra resurser eller mineraler i och på marken än koncessionsmineralerna, det vill säga de mineraler som omfattas av minerallagen. Alla övriga mineraler benämns jordägarmineraler.

Minerallagstiftningen bör därför ändras så att lagstiftningen slår fast att mineraler ingår i markägarens egendom. Rimligen bör undersökningstillstånd och utvinning av alla mineraler, inklusive koncessionsmineraler, beslutas av markägaren och ingen annan.

Margareta Cederfelt (M)